

Resonaarin musiikkikoulun opetussuunnitelma 2018

Nimi	Resonaarin musiikkikoulun opetussuunnitelma 2018
Kunta	Helsinki
Hyväksymispäivämäärä	21.8.2018

SISÄLTÖ

1. Oppilaitoksen toiminta-ajatus.	1
2. Oppilaitoksen arvot.	2
3. Oppijakäsitys.	3
4. Oppilaitoksen toimintakulttuuri.	4
5. Oppilaaksi ottamisen periaatteet.	5
6. Oppimisympäristöt ja työtavat.	6
7. Opintojen laajuus ja rakenne.	7
8. Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet.	8
9. Oppimäärän yksilöllistäminen.	9
10. Oppimisen arviointi.	10
11. Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa.	11
12. Toiminnan jatkuva kehittäminen.	12
13. Resonaarin musiikkikoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma. .	13
14. Musiikki.	15
15. Musiikin perusopinnot.	16
16. Musiikin syventävät opinnot.	21
17. Työtavat musiikinopetuksessa.	24
18. Oppimisen arviointi musiikinopetuksessa.	25
19. Kirjallisuutta.	26
20. Käsitteitä ja avainsanoja.	28

1. Oppilaitoksen toiminta-ajatus

Resonaarin musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen musiikin laajan opetussuunnitelman mukaista opetusta. Koulu mahdollistaa osallistumisen tavoitteelliseen ja tasolta tasolle etenevään opetukseen syrjäytymisvaarassa oleville sekä erilaisten oppijoiden ryhmille, joille pääsääntöisesti ei ole muuten mahdollisuutta osallistua vastaavaan opetukseen.

Resonaarin musiikkikoulu mahdollistaa pitkäjänteisen tasolta tasolle etenevän musiikinopiskelun laatimalla käytännössä jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman kunkin oppilaan yksilöllisten vahvuuksien ja erityispiirteiden perusteella. Opetuksen tavoitteet ovat musiikkikasvatuksellisia eli opetus vahvistaa musiikkisuhteen syntymistä, tukee elinikäistä musiikin harrastamista ja antaa myös valmiuksia ammatillisten valmiuksien kehittämiseen sekä opintoihin tai työtehtäviin hakeutumiseen.

Resonaarissa kaikki soittaa. Kuva: Helmi Uusitalo, Resonaari soi 2013.

2. Oppilaitoksen arvot

Resonaarin musiikkikoulun opetus perustuu uskoon oppimispotentiaalista jokaisen oppijan kohdalla sekä jokaisen arvostamiseen muusikkona. Tässä keskeisiksi tekijöiksi nousee esteettömyys ja saavutettavuus, oppimisen demokratia sekä kulttuurillinen ja muusikkouden tasa-arvo.

Resonaari nostaa marginaalissa olleita ryhmiä kohti sen keskiötä musiikillisina toimijoina. Opetuksen aikaansaaman toimijuuden ja minäpystyvyyden kasvun kautta erilaisuus näyttäytyy kulttuurikentällä ja laajemmin muillakin yhteiskunnan osa-alueilla. Tätä kautta vaikutetaan myös yhteisön asenteisiin erilaisuutta kohtaan.

Resonaari on tasa-arvoisen muusikkouden puolestapuhuja. Kuva: Sami Kazi, Resonaari soi 2017.

3. Oppijakäsitys

Resonaarin musiikkikoulun oppijakäsityksen lähtökohtana on jokaisen oppijan yksilöllinen, kohtaaminen ja tätä kautta tapahtuvan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen. Oppimisen lähtökohtana on oppijan vahvuudet ja voimavarat, joiden pohjalta vahvistetaan heikompia osa-alueita. Keskiössä on löytää ja hyödyntää jokaisen oppimispotentiaali.

Oppimisen kautta tuetaan oppijoiden aktivoitumista niin muusikkona kuin laajemminkin toimijana yhteisössä. Opetus tukee kiinnittymistä musiikin oppimiseen, opitun hyödyntämiseen ja kulttuuritoimijuuteen. Resonaarin toiminnan lähtökohtana on nähdä muusikkous kaikissa. Tästä johtuen jokaisessa oppijassa nähdään potentiaali edetä myös muusikon ja musiikkialan ammattilaisiksi.

Resonaarissa hyödynnetään jokaisen oppimispotentiaali. Kuva: Sami Kazi, Resonaari soi 2017.

4. Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Resonaarin musiikkikoulun toimintakulttuurin keskiössä on löytää pedagogiset ratkaisut siihen, että kaikki soittaa ja kaikki oppii. Resonaarin toiminta on uutta luovaa ja ainutlaatuista, minkä seurauksena opettajilta vaaditaan monipuolista pedagogista osaamista sekä samanaikaisesti kykyä kehittää ja innovoida – opettajuutta voidaankin määrittää termillä kehittävä ja tutkiva opettaja.

Resonaarin musiikkikoulua kuvaava toimintakulttuurin piirre on yhteisöllisyys. Oppilaiden erityispiirteiden takia yksilöopetus on toisinaan ainoa toimiva opetusmuoto, mutta tavoitteena on siirtyä pariopetukseen niin pian kuin mahdollista ja jatkossa rytmimusiikin opetuksen perinteen mukaisesti bändiopetukseen. Vertaisoppiminen ja musiikin yhteisöllisyys ovat usein merkittävässä roolissa erilaisten oppijoiden opetuksessa.

Toimintakulttuurin yhteisöllisyys todentuu lisäksi esiintymisvalmennuksessa, mikä alkaa yksilöopetuksen lyhyissä esiintymisissä luokassa vieraileville vanhemmille tai muille vieraille. Koulussa järjestetään pieniä matineoita, isompia konsertteja, bändiklubeja ja esiintymisvalmiuksien lisääntyessä osallistutaan konserttitoimintaan laajasti koulun ulkopuolella. Toiminta kasvattaa alusta lähtien esiintymiseen ja jakamiseen eli yhteisöllisyyteen. Laajemmin ajateltuna tämä ohjaa oppilaiden aktivoitumiseen sekä yhteiskunnalliseen kiinnittymiseen ja vaikuttamiseen.

Myös työyhteisön toimintatapoja leimaa yhteisöllisyys. Opetuksen erityispiirteiden takia osaamisen kollegiaalinen jakaminen on jopa välttämätöntä työn onnistumisen kannalta. Tähän ohjaa myös samanaikaisopetuksen malli; Resonaarin musiikkikoulussa ryhmäopetuksessa (bänditoiminta) ryhmän maksimikoko on kuusi oppilasta ja ryhmässä on kaksi opettajaa. Tämä samanaikaisopetuksen malli mahdollistaa oppilaiden yksilöllisemmän kohtaamisen ja ohjaamisen, yhdessä toteutettavan opetuksen suunnittelun, käytänteet ja arvioinnin sekä yhteiskehittämisen. Samanaikaisopetus varmistaa laadukkaan opetuksen.

Resonaarin toiminnassa korostuu musiikin yhteisöllisyys ja kokemusten jakaminen. Kuva: Helmi Uusitalo, Resonaari soi 2015.

5. Oppilaaksi ottamisen periaatteet

Resonaarin musiikkikoulussa ei ole pääsykokeita, vaan oppilaat otetaan kouluun ilmoittautumisjärjestyksessä. Tarvittaessa oppilaaksi hakevalle järjestetään tutustumiskäynti tai –periodi, minkä aikana arvioidaan oppijan valmiuksia osallistua musiikkikoulun opetukseen. Arvioinnissa on mukana Resonaarin opettaja, tarvittaessa useampi opettaja, oppijan vanhemmat tai henkilökohtainen avustaja, tukihenkilö tai muu läheinen sekä oppilas itse.

Oppilaaksi ottamisen yhteydessä arvioidaan, millaiset valmiudet oppijalla on osallistua opetukseen ja hyötykö hän opinnoista. Keskeinen arviointikohde kyky toimia vuorovaikutustilanteessa opettajan kanssa eli onko oppijalla edellytykset kiinnittyä tavoitteelliseen musiikin opiskeluun. Samalla tehdään alkuarviointi henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemistä varten.

On huomioitavaa, etteivät alkuarvioinnin keskiössä ole oppijan musiikilliset ennakkotaidot tai –tiedot tai jokin oppimista haittaava tekijä tai ominaisuus (esim. motorikka, keskittymiskyky, sosiaaliset taidot, kognitiiviset tai kielelliset taidot, älykkyys), vaan arviointi keskittyy opettajan ja oppilaan väliseen toimijuuteen sekä keskeisesti oppilaan vahvuuksien ja oppimispotentiaalin tunnistamiseen. Tätä kautta pyritään löytämään yksilöllinen oppimispolku musiikilliseen kasvuun.

Resonaarin musiikkikoulun on avoin kaikille joilla on edellytykset tavoitteelliseen musiikin opiskeluun. Kuva: Helmi Uusitalo, Resonaari soi 2017.

6. Oppimisympäristöt ja työtavat

Kokonaisuutena Resonaarin musiikkikeskuksen muodostavat Resonaarin musiikkikoulu, asiantuntijakeskus sekä erilaisten oppijoiden ammattiyhtye Resonaarigroup. Toimintaa leimaa verkottuminen rinnakkaistoimijoiden kanssa, yhteishankkeet ja –projektit, tutkimus ja kehittämistyö sekä kansainvälisyys. Talossa on vieraita tai vierailijaryhmiä paljon mikä tuo opetukselle lisäarvoa; opettajat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ulkopuolisten ammattilaisten kanssa ja oppilaille syntyy luontevia esiintymistilaisuuksia myös osana opetusta. Tämä tukee myös yhteisöllisyyteen kasvua.

Resonaarin tilat soveltuvat yksilö- ja ryhmäopetukseen ja musiikinopetuksen kaikkien työtapojen monipuoliseen käyttämiseen. Tiloissa on helppo järjestää myös oppilaskonserteja ja bändien klubi-iltoja sekä esittely- ja koulutustilaisuuksia.

Resonaarin musiikkikoulun virallinen opetuskieli on suomi. Opetusta kuitenkin annetaan mahdollisuuksien mukaan erikseen pyydetyksi ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Lisäksi kommunikaation tukena käytetään mm. tukiviittomia ja kuvakommunikaatiota.

Resonaarin musiikkikoulu, asiantuntijapalvelu ja erilaisten oppijoiden ammattiyhtye Resonaarigroup muodostavat yhdessä ainutlaatuisten kokonaisuuden ja toimintaympäristön. Kuva: Sari Näsälä, Resonaari soi 2018.

7. Opintojen laajuus ja rakenne

Resonaarin musiikkikoulun opetus muodostuu musiikin perusopinnoista ja syventävistä opinnoista. Varhaisiän musiikkikasvatusta ei järjestetä, mutta oppilaaksi voidaan ottaa erityistapauksessa myös lapsia, joille osallistuminen ryhmämuotoiseen varhaisiän musiikkikasvatukseen ei ole syystä tai toisesta mahdollista.

Perusopintojen laajuus on lähtökohtaisesti 800 tuntia ja syventävien opintojen laajuus on 500 tuntia. Oppitunnin laskennallinen kesto on 45 minuuttia. Resonaarin musiikkikoulussa opetuksen ajallinen kesto (tuntimäärät) tai oppilaan ikä eivät kuitenkaan ole toimintaa ohjaavia kriteereitä, vaan opetus etenee oppilaan yksilöllisten valmiuksien ja oppimisvauhdin mukaan. Tästä johtuen oppilaan erityistarpeiden mukaisesti opetuksen laajuutta niin rakenteellisesti kuin opintokokonaisuuksittain voidaan yksilöllistää. Opetuksen laajuuden yksilöllistäminen voi siis tapahtua asetetuista tuntimääristä joko ylös- tai alaspäin. Keskeistä on tunnistaa oppilaan osaamistaso ja asettaa sen mukaiset musiikilliset tehtävät ja opetussisällöt. Vaikka oppiminen ja uuden omaksuminen voi olla hidasta, toiminta on tavoitteellista ja oppilaalle annetaan uuden oppimiseen liittyviä haasteita.

Resonaarissa opetus etenee yksilöllisesti. Kuva: Sami Kazi, Resonaari soi 2017.

8. Laajan oppimäärän yhteiset tavoitteet

Resonaarin musiikkikoulun opetuksen keskeisinä tavoitteina ovat musiikillisten tietojen ja taitojen opettaminen sekä muusikkouden monipuolinen kehittäminen. Opetuksessa kunnioitetaan jokaisen oppijan omaa oppimispolkua ja oppimiseen tarvittavaa aikaa.

Opetuksen lähtökohtana on vahvistaa vuorovaikutustaitoja ja oppimisstrategioita sekä tukea motivoitumista ja kiinnittymistä opintoihin. Musiikin monipuolinen opetus antaa valmiuksia instrumentin hallintaan, yhteissoittoon, esiintymiseen ja musiikillisten ilmiöiden ja käsitteiden ymmärtämiseen ja hyödyntämiseen sekä erilaisiin musiikin tyyleihin ja toimintakulttuureihin kiinnittymiseen. Tätä kautta opetus synnyttää musiikkisuhteen ja halun oppia lisää. Musiikista ja kulttuurista tulee elämää rikastuttava osa-alue.

Oppimisen kautta kehittyvät sosiaaliset taidot, toisen huomioiminen ja laajemmin vastuu ympäristöstä. Samalla toimijuus niin kulttuurikentällä kuin laajemminkin yhteisössä kasvaa, jolloin tapahtuu kasvu taiteen tekijäksi ja taiteen käyttäjäksi sekä yhteisön aktiiviseksi jäseneksi.

Opetuksen ja oppimiseen liittyvät erityispiirteet erottavat Resonaarin musiikkikoulun toiminnan pääsääntöisesti muista musiikkikouluista. Tästä huolimatta opetus noudattaa lähtökohdiltaan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän rakenteita, jolloin opetus tarjoaa väylän musiikin harrastamisen rinnalla hakeutua musiikkialan jatko-opintoihin ja joissain tapauksissa musiikki- ja kulttuurialojen koulutukseen tai ammattitehtäviin.

Resonaarissa opetus vaalii oppijan musiikkisuhdetta ja kannustaa aktiiviseen toimijuuteen yhteisössä. Kuva: Helmi Uusitalo, Resonaari soi 2017.

9. Oppimäärän yksilöllistäminen

Resonaarin musiikkikoulun opetuksen lähtökohtana on opetuksen yksilöllistäminen eli käytännössä kaikki oppilaat noudattavat henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Lähtökohtana on tunnistaa oppijan vahvuudet, joiden pohjalta laaditaan tavoitteet alkuopetukseen. Oppijan oppimisvauhdin ja omaksumiskyvyn mukaan tavoitteita tarkennetaan ja opetuksessa edetään.

Yksilöllistäminen tehdään niin, että oppilas voi kehittää taitojaan omista lähtökohdistaan. Tämän perusteella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman sisällöstä ei voi tehdä yleispätevää kuvausta tai mallia, vaan jokainen opiskelusuunnitelma on aina luotava yksilökohtaisesti. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voidaan kirjata laajemminkin oppimiseen liittyviä tavoitteita, mutta kaikissa tapauksissa eli jokaisen oppilaan kohdalla suunnitelmassa on oltava musiikin oppimiseen ja muusikkouden kehittymiseen liittyvät tavoitteet.

Oppilaskohtaisesti arvioidaan, kuinka yksityiskohtainen oppimissuunnitelma palvelee opetusta ja oppilasta. Tarvittaessa tavoitteita ja opetuksen sisältöjä kirjataan yksityiskohtaisesti, minkä lisäksi kuvataan opetuksen toteuttamista, tarvittavia tukimuotoja ja arviointimenettelyä.

Erityismusiikkikasvatuksessa oppilaan musiikillista ja/tai taiteellista kehittymistä palvelevien yleisten tavoitteiden tunnistaminen on keskeinen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman lähtökohta. Näiden tavoitteiden tulee tähdätä oppimiseen tai oppimisvalmiuksien luomiseen. Alkuopetuksessa esimerkkeinä tällaisista tavoitteista voivat olla esimerkiksi vuorovaikutustaidot, toiminnan suuntaaminen annettuun tehtävään, perussykkeen harjoittaminen, musiikillinen muisti (esimerkiksi kaikuharjoitukset), motoriset valmiudet (soittotekniikan perusvalmiudet) ja informaatiokäsittelytaidot (nuotinluvun perusteet). Usein opetuksen alkuvaiheessa voidaan keskittyä vain yhden tai muutaman keskeisen tavoitteen suuntaan.

Erityismusiikkikasvatuksessa oppilaiden erityispiirteiden takia yksityiskohtaisten tavoitteiden kirjaaminen oppimissuunnitelman ei aina ole mielekäästä. Usein oppijan oppimisvalmiudet ja opetuksen mielekäs ja oppimista parhaiten palveleva etenemistapa selviää vasta käytännössä opetusprosessin aikana. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttääkin jatkuvaa opetuksen arviointia ja herkkyyttä tarkentaa tai suunnata opetusta oppijaa ja oppimista parhaiten palvelemaan suuntaan.

Oppimäärän yksilöllistämisen on tärkeää huomioida, että oppijalle löydetään hänen voimavarojaan parhaiten haastavat tavoitteet ja tehtävät. Opetusta on nautittava ja on ymmärrettävä, että joskus uuden oppiminen on hidasta, mutta samalla on uskallettava haastaa oppijaa uuden oppimiseen. Yksilöllistäminen tarkoittaa oppijan oppimispotentiaalin tunnistamista ja siihen uskomista sekä oppijan arvostamista muusikkona jo opetuksen alkuvaiheessa. Tätä kautta opetus ja opetus tavoitteet ovat musiikkikasvatuksellista ja toimivat taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisina.

10. Oppimisen arviointi

Arvioinnin lähtökohtana on tukea oppilasta oman toiminnan ymmärtämiseen ja tätä kautta itsearviointiin. Erityismusiikkikasvatuksen kontekstissa lähtökohta on toiminnan merkityksen ymmärtämisessä ja toiminnan suuntaamisessa. Alkuvaiheessa tämä tarkoittaa käsitystä omasta toiminnasta (mitä musiikinopiskelu tarkoittaa) ja oman toiminnan tavoitteellisuudesta ("kun harjoittelen niin opin").

Ymmärrys oman toiminnan merkityksestä ja vaikutuksesta toimii avaimena yksilöidympien tavoitteiden asettamiseen. Tässäkin vaiheessa toimintaa, uuden oppimista ja sen merkitystä on hyvä sanallistaa oppilaalle. Jatkossa taitojen kasvaessa oppija pystyy yhä tarkempaan itsearviointiin ja hänen kanssaan voidaan tehdä yhdessä tarkempaa tavoiteasettelua ja seurata tavoitteiden saavuttamista.

Oman oppisen seurannan ja arvioinnin rinnalla opitaan huomioimaan myös ryhmäkohtaisia tavoitteita ja niihin pääsemistä. Bänditoiminnassa tehtävistä suoriutuminen ryhmässä, uusien kappaleiden oppiminen ja esiintymissä onnistumiset ovat konkreettisia hetkiä, joiden kautta omaa ja bändin kasvua ja oppimista voi seurata ja arvioida jolloin osaamiseen liittyviä muutoksia on helpompi ymmärtää. Oman oppimisen ja bändin kehittymisen kautta omaa toimintaa voi rinnastaa muuhun musiikki- ja kulttuuritoimintaan. Arvioinnissa yhteiskeskustelu ja sanallinen palaute ovat keskeisiä työvälineitä, mutta tarvittaessa arvioinnin tukena voidaan hyödyntää ääni- ja/tai kuvatallenteita.

Erilaisten oppijoiden osallisuus taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa on uutta. Tässä oppimisen demokratiaa avaavassa ja laajentavassa toiminnassa tarvitaan opetukseen liittyvää kehittämistyötä, mutta samalla uudenlaisia keinoja, menetelmiä ja mittareita opetuksen arviointiin. Keskeistä arvioinnissa on kuitenkin tunnistaa, että oppija hyötyy opetuksesta, oppimista tapahtuu ja opetuksessa edetään taiteen perusopetuksen tavoitteiden suunnassa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.

Resonaarissa opettaja tukee ja kannustaa oppilasta tavoitteellisessa musiikinopiskelussa. Kuva: Sari Näsälä, Resonaari soi 2016.

11. Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa

Yhteydenpito vanhempiin ja muihin lähetoimijoihin tapahtuu Resonaarin musiikkikoulussa kausitiedotteiden, kotisivujen ja facebook-sivujen avulla. Kotisivuilta löytyy myös opas, missä kuvataan koulun toimintaa ja käytänteitä. Koulun oman viestinnän lisäksi vanhemmille lähetetään muut Resonaarin yleistiedotteet.

Monella Resonaarin musiikkikoulun oppilaalla on vaikeuksia ilmaista itseään ja kertoa opetuksen etenemisestä tai mahdollisista muutoksista tai esimerkiksi huolehtia harjoitteluun tai esiintymisiin liittyvistä asioista. Tästä johtuen yhteys vanhempiin ja oppilaan tukiverkoston on merkityksellisempää kuin monessa muussa musiikkikoulussa. Tähän liittyy myös oppijan mahdollisten erityistarpeiden huomioiminen (esimerkiksi liikkumiseen, pukemiseen, taksikyytien varmistamiseen jne. liittyvä tuen tarve).

Konkreettinen ja käytännössä toimivin linkki koulun ja vanhempien välillä on oppilaan oma opettaja. Opettaja on tavoitettavissa ja on vanhempiin tarvittaessa yhteydessä sähköpostitse, tekstiviestillä tai puhelimitse. Lisäksi usein opetuksen etenemisestä tiedotetaan reissuvihkon avulla tai suullisesti. Opetuksen arviointi tai muu palaute annetaan pääosin suullisesti, mutta pyydettyäessä oppilaalle voidaan antaa kirjallinen arvio tai osallistumistodistus.

Mahdollisuuksien mukaan vanhempia rohkaistaan ja ohjeistetaan kotiharjoittelun järjestämiseen ja tukemiseen. Tavallisimmin ohjaus ja ohjeistaminen tapahtuu opettajan antamien suullisten ohjeiden tai erillisten kirjallisten soittotehtävien avulla.

Vasta vuoden 2002 tapahtuneen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen jälkeen taiteen perusopetuksessa mahdollistui opetuksen yksilöllistäminen. Tämä muutos avasi tasa-arvoiset mahdollisuudet kaikille osallistua tavoitteelliseen soitonopetukseen. Tästä johtuen erilaisten oppijoiden ja kehitysvammaisten ihmisten opettaminen ja esimerkiksi erityispedagogiset menetelmät ja sovellukset ovat vasta leviämässä musiikkikoulujen arkeen ja opetussuunnitelmiin. Samalla erilaisten oppijoiden ja esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten omassa toimijakulttuurissa ja vertaisryhmissä on vasta vähitellen alettu ymmärtää kaikille kuuluva mahdollisuus osallistua tavoitteelliseen soitonopetukseen ja eteneminen opinnoissa jopa ammattitasolle asti.

Yhteistyössä vanhempien ja muiden tahojen kanssa korostuu myös asenteellinen näkökulma – musiikkikoulussa harjoitellaan ja opiskellaan tavoitteellisesti, mikä tarkoittaa erilaista sitoutumista kuin esimerkiksi kerhotoiminnassa. Musiikkikoulun tehtävä on nostaa tällaista toimijuutta esiin ja ohjeistaa vanhempia ymmärtämään toiminnan lähtökohdat. Toimijuuskulttuurin muutos heijastuu myös muihin musiikkikouluihin ja laajemmin koko musiikkikasvatuskenttään ja yhteisöön. Resonaarin musiikkikoulu haluaa olla uudistamassa erilaisten oppijoiden koko toimijakulttuuria ja tässä työssä vanhempien mukanaolo ja yhteistyö heidän kanssaan ovat merkityksellisiä.

12. Toiminnan jatkuva kehittäminen

Resonaari on kokonaisuutena erityismusiikkikasvatuksen ja kulttuurisen sosiaalityön asiantuntijakeskus. Musiikkikoulu osallistuu jatkuvasti kehittämistyöhön ja on linkittynyt useisiin vertaiskehittämishankkeisiin rinnakkaistoimijoiden kanssa. Resonaari tekee myös tutkimusyhteistyötä useiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa ja toimii partnerina Taideyliopiston hallinnoimassa ArtsEqual –tutkimushankkeessa.

Resonaarin musiikkikoulu hyötyy Resonaarin asiantuntijapalveluissa tehtävästä kehittämis- ja tutkimustyöstä sekä verkostotoiminnasta ja vertaiskehittämishankkeista. Usein asiantuntijapalveluiden kehittäminen linkittyy suoraan opetuksen käytänteisiin, jolloin musiikkikoulu toimii loistavana kokeilukenttänä, ikään kuin kehittämistyön laboratoriona. Asiantuntijapalveluiden laajan verkoston kautta koulu on myös yhteyksissä uusiin pedagogisiin ja toiminnallisiin ideoihin ja kehittämissankkeisiin. Asiantuntijapalvelut ovat myös merkittävä verkostotuki musiikkikoulun omien hankkeiden toteutuksessa.

Erilaisten oppijoiden yksilöllisten oppimispolkujen ja oppimistapojen tunnistaminen edellyttää jatkuvaa pedagogista kokeilua ja testaamista. Resonaarin musiikkikoulussa opettajuuteen liittykin olennaisena osana kehittäminen ja kokeilutoiminta. Samalla kollegiaalisuus – tiedon ja osaamisen jakaminen työyhteisössä – on merkityksellistä. Resonaarissa jakamisen ja kollegiaalisuuden kulttuuria tukee ikään kuin automaattisesti samanaikaisopettamisen malli.

Samanaikaisopettamisesta huolimatta monet opettajat (esim. tuntiopettajat) eivät välttämättä tapaa toisiaan viikoittain eikä ammatilliselle jakamiselle löydy aikaa tai mahdollisuuksia. Tätä varten Resonaarissa on kehitetty parikeskustelumalli, mikä tarkoittaa opettajien ohjeistettuja säännöllisiä pedagogisia keskusteluja. Mallissa opettajalle varataan palkallinen aika, minkä aikana hän keskustelee hänelle osoitetun opettajakollegan kanssa. Perikeskustelujen aihe on väljästi ohjeistettu, mutta keskeistä on keskustella pedagogista ratkaisusta opetustilanteissa. Keskustelupari tavataan maksimissaan kaksi kertaa, minkä jälkeen pari vaihtuu eli opettaja tapaa jonkin toisen kollegan. Tätä kautta vähitellen kaikki opettajat kohtaavat henkilökohtaisesti jokaisen opettajakollegansa ja pääsevät vähitellen jakamaan omaa osaamistaan ja oppimaan toisilta kaikkien opettajakollegojen kanssa vuorollaan. Tätä kautta jatkuvan kehittämisen kulttuuri voimistuu, opettajuus vahvistuu ja hiljainen tieto leviää tehokkaasti.

Projektiyhteistyö ja vertaiskehittämishankkeet ovat leimallinen piirre Resonaarin toimintaa ja tätä kautta tukevat Resonaarin musiikkikoulun toiminnan kehittämistä. Resonaarissa laaditaan materiaalia soitonopetukseen ja musiikkikasvatukseen sekä kehitetään uusia opetuksen työvälineitä ja työtapoja. Keskus tekee niin konsertti-, kehittämis- kuin tutkimusyhteistyötä muiden musiikkikoulujen, oppilaitosten, yliopistojen ja järjestöjen kanssa. Resonaari järjestää säännöllisesti joko itsenäisesti tai yhteistyökumppanien kanssa yhdessä koulutustapahtumia. Koulutuksiin voivat kaikki opettajat osallistua maksutta. Kansainvälinen yhteistyö on myös aktiivista niin ammatillis- kuin oppilastasollakin.

13. Resonaarin musiikkikoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

TAVOITE JA SUUNNITELMAN VOIMASSAOLO

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että opetus järjestetään yhdenvertaisuuslain sekä tasa-arvosta annettujen lakien mukaisesti.

Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Tämä suunnitelma on voimassa kolmen vuoden 1.8.2018 alkaen.

OPPILASVALINNAT

Resonaarin musiikkikoulussa ei järjestetä pääsykokeita. Oppilaaksi ottamisen kriteerinä on kyky osallistua opetukseen.

HÄIRINTÄ JA KIUSAAMINEN

Resonaarin musiikkikoulussa ei hyväksytä häirintää eikä kiusaamista. Kiusaamiseen puututaan heti keskustelun keinoin. Tarvittaessa ollaan yhteyksissä oppilaan vanhempiin.

OPETUKSEN TASAPUOLISUUS

Resonaarin musiikkikoulun lähtökohtana on oppilaan yksilöllinen kohtaaminen ja yksilöllisen opintosuunnitelman laatiminen oppilaan valmiuksia ja erityisyyttä kunnioittaen.

ARVIOINTI

Resonaarin musiikkikoulussa oppilasarviointi on yksilöllistä ja se suhteutetaan oppilaan yksilölliseen opintosuunnitelmaan.

ERITYISTOIMET

Resonaarin musiikkikoulu pyrkii kehittämään opetusta siten, että oppiminen mahdollistuisi kaikille. Tämän lisäksi toimitaan siten, että opetuksen piiriin saadaan sellaisia marginaaliryhmiä, joille oppiminen ei ole syystä tai toisesta vielä mahdollista.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Resonaarin musiikkikoulussa pyritään luomaan opetuksesta ja musiikkikoulun tiloista esteettömät. Toiminnan perusajatus on oppimisen saavutettavuus kaikille.

OPETTAJIEN YHDENVERTAISUUSOSAAMINEN

Resonaarin musiikkikoulussa yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon sekä oppimisen esteettömyyteen liittyvät kysymykset ovat myös opetuskäytänteiden suunnittelun keskiössä. Suunnitelman mukainen toiminta on siis jatkuvasti osa itsearviointia. Tarvittaessa järjestetään asiaan liittyvää koulutusta.

OPPILAIKEN JA VANHEMPIEN TIEDOTTAMINEN

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on luettavissa Resonaarin kotisivuilta. Asiasta tiedotetaan oppilaita ja vanhempia vuosittain syystiedotteessa.

YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVO TYÖYHTEISÖSSÄ

Työyhteisö noudattaa yhdenvertaisuus ja tasa-arvolakeja.

Mahdollisissa syrjintä tapauksissa tai vastaavissa ongelmatapauksissa asioihin puututaan heti. Henkilöstö myös ohjeistetaan raportoimaan mahdollisista ongelmista esimiehelle tai vaihtoehtoisesti työsuojeluvaltuutetulle.

SUUNNITELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivittäminen tapahtuu tarvittaessa vuosittain ja enintään kolmen vuoden välein. Suunnitelma laaditaan työyhteisössä yhteistyönä ja opetukseen liittyen prosessiin pyritään osallistamaan oppilaita ja vanhempia.

Suunnitelman päivityksessä yhtenä tarkennettava kohtana on varmentaa toimintamallit ja ohjeistus syrjinnän tunnistamista varten sekä syrjinnän ennaltaehkäisyyn.

Resonaarin musiikkikoulu on avoin kaikille. Kuva: Sari Näsälä, Resonaari soi 2016.

14. Musiikki

Resonaarin musiikkikoulussa opetuksen lähtökohtana on tunnistaa oppilaan musiikilliset ja oppimisen liittyvät vahvuudet ja hyödyntää näitä opetuksen ja oppimisen aloittamisessa. Vahvojen osa-alueiden haltuunoton kautta haastetaan oppijaa kehittymään hänelle heikommilla toimimisen ja oppimisen osa-alueilla.

Musiikinopetuksessa hyödynnetään kaikkia musiikin työtapoja (soitto, laulu, liike & kuuntelu). Opetuksen sisältöihin kuuluvat musiikin elementit eli rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka. Opetuksen osa-alueita ovat esimerkiksi motoriset taidot ja tekniikka, informaationkäsittelytaidot ja nuotinluku, korvakuulosoitto, musiikillinen keksintä ja improvisaatio, säveltäminen, musiikkitieto, harjoitteluun ohjaaminen, esiintymistaidot sekä yksilö- ja sointikohtaisesti määriteltävät muut osa-alueet. Kokonaisuutena opetuksen ja oppimisen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa kiinnitetään huomiota kaikkien näiden osioiden kehittämiseen.

Erilaisten oppijoiden kohdalla, varsinkin alkeistasolla musiikin perusopinnoissa, on usein tehokkainta, että opetuksen sisällöt, käytänteet ja tavoitteet kohdistetaan kuitenkin vain yhteen opetettavaan asiaan kerrallaan. Usean samanaikaisen tehtävän vaatiminen (esimerkiksi soittotekniikkaan keskittyminen ja nuotinluvun harjoittelu) saattaa sekoittaa oppijaa ja tätä kautta estää tai hidastaa oppimista. Erityismusiikkikasvatuksessa onkin aina varmistettava, että oppija ymmärtää annetun tehtävän ja kykenee keskittymään siihen. Kun jokin valmius on saavutettu tai se on opittu, voidaan tämän tehtävän rinnalla vaatia toisen musiikillisen osa-alueen omaksumista tai siihen keskittymistä.

Rajanveto musiikin perusopinnojen ja syventävien opintojen välillä voi erityismusiikkikasvatuksessa olla haasteellista määritellä. Joidenkin oppilaiden kohdalla jotkin toiminnalliset ja musiikilliset taidot voivat olla pitkällä, vaikka samaan aikaan joitakin muita oppimiseen tarvittavia taitoja vielä harjoitellaan. Tämän takia kaikkien oppilaiden kohdalla ei ole mielekästä määritellä milloin siirtyminen perusopinnoista syventäviin opintoihin tapahtuu, vaan siirtymistä syventäviin opintoihin voidaan kuvata ikään kuin liukumisena. Haasteet ja tavoitteellisuus lisääntyvät oppijan yksilöllisten valmiuksien mukaisesti.

Erityismusiikkikasvatuksessa oppimisen eteneminen ja oppimisnopeus ovat usein hitaita. Merkityksellistä on kuitenkin ymmärtää, että oppimista tapahtuu ja opettaminen on tavoitteellista. Tätä kautta musiikilliset tavoitteet voivat tähdätä jopa ammatillisten valmiuksien saavuttamiseen, vaikka jonkin oppijan kohdalla perustaitojenkin omaksuminen edellyttäisikin aikaa.

Opettamisen lähtökohtana tulee olla usko oppimisen potentiaaliin jokaisen kohdalla sekä jokaisen arvostaminen muusikkona jo opintojen alusta alkaen. Koulutukselliseen demokratiaan kuuluu tarjota mahdollisuus tavoitteelliseen ja sisällöltään haasteelliseen musiikinopetukseen myös taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaisesti, vaikka oppijan erityispiirteet edellyttävät opetuksen yksilöllistämistä ja jokaisen oman oppimispolun tunnistamista.

15. Musiikin perusopinnot

Resonaarin musiikkikoulussa musiikin perusopintojen lähtökohtana on luoda oppilaalle valmiudet tavoitteelliseen musiikinopiskeluun. Perusopinnoissa vahvistetaan oppijan vuorovaikutustaitoja ja opetustilanteeseen liittyvää toimijuutta. Samalla luodaan pohja musiikkiharrastukseen ja tavoitteelliseen harjoitteluun kiinnittymiselle. Tätä kautta käynnistyy tietojen ja taitojen oppiminen sekä muusikkouden kehittyminen. Sisällöllisesti perusopinnoissa käydään monipuolisesti läpi musiikin peruselementit ja vahvistetaan oppijan pääinstrumentin hallintaa.

Perusteiltaan erilaisten oppijoiden opetuksessa musiikinopetuksen sisällöt, työtavat ja elementit vastaavat muiden oppijoiden opetusta. Selkeä opettamiseen vaikuttava ero eri ryhmien välillä näyttäytyy usein oppimisnopeudessa tai esimerkiksi oppimiseen, motorikkaan, muistiin, toimintakykyyn, keskittymiseen, vuorovaikutustaitoihin, käyttäytymiseen, ymmärrykseen, älykkyyteen, toiminnanohjaukseen tai johonkin muuhun erityispiirteeseen liittyvässä ominaisuudessa.

TAVOITTEET

Musiikin perusopinnoissa tavoitteet jaetaan neljään osa-alueeseen, jotka ovat oppimaan oppiminen ja harjoittelu, kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen, esittäminen ja ilmaiseminen sekä säveltäminen ja improvisointi. Seuraavassa on esitelty näiden tavoitealueiden sisällöt:

Oppimaan oppiminen ja harjoittelu osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- vuorovaikutustaitojen oppimisen kautta vahvistaa oppijan työskentelytaitoja ja ymmärrystä musiikin opiskelusta
- onnistumisen kokemukset, joiden kautta syntyvä ilo tukee oppijaa motivoitumaan ja kiinnittymään työskentelyyn ja harjoitteluun
- motoristen valmiuksien vahvistaminen ja tätä kautta instrumenttikohtaisen soittotekniikan perusteiden luominen
- informaatiotaitojen perusteiden opettaminen (symbolivastaavuus, peräkkäisyys, toistot, sarjat) ja tätä kautta nuotinluvun perusteiden omaksuminen

Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- musiikin hahmottamisen perusteet (musiikki alkaa ja loppuu, muutokset ja erilaiset soittotehtävät eri musiikillisissa osissa)
- kiinnittyminen musiikilliseen toimintaan ja musiikin omaksumiseen kuulonvaraisesti tai laulun sanojen ohjaamana (esim. leikkilaulut) sekä lorujen ja puheen avulla
- hahmottaa oppitunneilla harjoiteltavan ohjelmiston yhteys alkuperäisiin esityksiin

Esittäminen ja ilmaiseminen osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- luoda tilaisuuksia ja valmiuksia musisointiin ja esiintymiseen koulun opetustilanteissa ja omassa arjessa
- rohkaista esiintymisiin arkipäivän tilanteissa vanhemmille, muille oppijoille ja henkilökunnalle
- oppia iloitsemaan mahdollisuudesta esittää oppimaansa koulun sisäisissä esiintymisissä
- tarjota tilaisuuksia toisten kuuntelemiseen (myös toisten opetuksen seuraamiseen) ja konserteissa käymiseen

Säveltäminen ja improvisointi osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- tehdä äänikokeiluja vapaasti ja tutustuen omaan instrumentin ominaisuuksiin
- luoda pohjaa improvisointiin ja ilmaisullisuuteen osana tuttua toimintaa (esim. improvisoidut alkusoitot, vapaat välikkeet)

OPINTOKOKONAISUUDET, NIIDEN SISÄLLÖT SEKÄ OPETUKSEN JA OPPIMISEN ETENEMINEN

Musiikin perusopinnoissa (800 tuntia) opetus koostuu seuraavista opintokokonaisuuksista:

1. Vuorovaikutustaidot ja instrumenttiopinnot (lähtökohtaisesti 360 tuntia)
2. Yhteissoiton alkeet (lähtökohtaisesti 280 tuntia)
3. Esiintymisvalmiuksien perusteet (lähtökohtaisesti 160 tuntia)

Keskimääräisesti opintojen laajuudet jakautuvat opintokokonaisuuksien välillä prosenttisuhteessa 45-35-20. Varsinkin opetuksen alkuvaiheessa vuorovaikutustaitojen luominen ja instrumentin haltuunotto saattavat olla ajallisesti pitkä prosessi, joten kunkin opintokokonaisuuden laajuus vaihtelee oppijakohtaisesti.

Resonaarissa musiikin peruselementit käydään monipuolisesti läpi perusopetuksessa. Kuva Sami Kazi, Resonaari soi 2017.

Seuraavana on esitelty perusopintojen opintokokonaisuuksien sisällöt sekä opetuksen ja oppimisen eteneminen.

Vuorovaikutustaidot ja instrumenttiopinnot

a) Kontakti sekä vuorovaikutus- ja työskentelytaidot

Alkuopetuksessa keskeinen taito on toimiminen vuorovaikutuksessa ensin oman opettajan ja jatkossa muiden soittajien kanssa. Oman toiminnan ymmärtäminen on avain myös oman toiminnan ja oppimisen ymmärtämiseen ja arvioimiseen. Oman toiminnan ymmärtäminen luo hallinnan kokemuksen – ”ymmärrän toiminnan ja tiedän mitä minulta odotetaan”. Toiminnan selkeä struktuuri ja rakenteet luovat turvallisuuden tunteen, mitä tukee keskittymistä annettuun tehtävään.

Onnistumisen kokemukset innostavat ja tukevat motivoitumista ja tätä kautta kiinnittymistä työskentelyyn ja harjoitteluun. Syntyy oppimisen positiivinen kehä missä onnistumisen kokemusten kautta vahvistetaan motivoitumista, jolloin syntyy halu kiinnittyä harjoitteluun. Tämä automaattisesti johtaa uuden oppimiseen, mikä aikaansaa uudelleen onnistumisen kokemuksen, mikä jälleen motivoi lisäharjoitteluun. Oppimisen positiivinen kehä on käynnistynyt.

Opetuksen alkuvaiheessa ja musiikin perusopinnoissa oppimisen positiivinen kehän ”yksi kierros” voi olla ajallisesti lyhyt – onnistumiset johtavat lähes heti uuden omaksumiseen ja jälleen uuden oppimiskierroksen käynnistymiseen. Vähitellen opitaan työskentelyn, toistojen ja harjoittelun merkitys ja näiden vaiheiden ajallinen kesto pitenee.

Kiinnittymisen kautta syntyy ymmärrys työskentelyn merkityksestä ja samalla kehittyy työskentelykulttuuri, missä oppija motivoituu myös pitkäjänteiseen harjoitteluun, mikä varsinkin instrumenttiopinnoissa on merkittävä taito.

b) Soittimistoon tutustuminen ja pääsoittimen valinta

Musiikin perusopinnoissa pyritään tukemaan oppijan musiikillista toimijuutta, musiikin oppimisen keskeisiä työskentelytaitoja ja muusikkouden kehittymistä, joiden pohjalta etsitään oppijalle parhaiten sopiva oppimisen etenemistapa ja pääinstrumentti.

Instrumenttiopinnoissa edetään oppilaan valmiuksien mukaan haastaen samalla hänelle heikompia teknisiä ja musiikillisia osa-alueita.

c) Musiikilliset toimintataidot ja motoriikan perusta

Musiikillisen vuorovaikutuksen onnistumisen lähtökohtana ja sisältönä on kyky imitoida eli matkia toista. Oppiminen imitoinnilla edellyttää keskittymistä sekä auditiivista ja kinesteettistä hahmottamista. Imitointiharjoitteet soveltuvat kaikkiin musiikin työtapoihin ja niiden avulla voidaan kehittää ja harjoittaa kaikkia musiikin eri elementtejä sekä motorisia taitoja ja soittotekniikkaa.

Musiikillisen toimijuuden merkittävä taito ja muusikkouden perusta on syketajun kehittyminen. Syketajun vahvistaminen onkin musiikin perusopinnoissa keskeinen opetuksen sisältöalue ja pohjustaa muiden musiikillisten harjoitteiden ja yhteissoiton onnistumista.

d) Musiikin hahmottaminen (korvakuulo ja nuotinluku)

Musiikillisen muistin ja hahmottamisen perustana keskeinen harjoitemuoto on kaikuharjoitteet. Kaikuharjoitteet johtavat erilaisten riffien ja ostinatojen hahmottamiseen ja niiden hyödyntämiseen varsinkin säestystapoina. Samalla tuetaan muotorakenteiden tajua. Luonnollisesti niin syke- ja kaikuharjoitteita sekä ostinatoja tehdään keho- ja rytmisoittimilla, liikkeellä, omalla äänellä sekä oppilaan pääinstrumentilla.

e) Keksintä ja musiikin luovat taidot (kokeilut, improvisaatio ja säveltäminen)

Musiikillinen keksintä alkaa äänikokeiluilla ja vapaalla keksinnällä. Erityisoppilaan voi olla vaikea tai mahdoton hahmottaa täysin vapaan ilmaisullisuuden linkittymistä musiikilliseen toimintaan, joten ilmaisullisuudessa ja improvisaation alkuopetuksessakin on tärkeää että, oppilas ymmärtää annetun tehtävän.

Usein kaikuharjoitusten kautta edetään kysymys-vastaus –vuorotteluun (osaimprovisaatioon) ja tätä kautta tarkemmin määriteltäviin improvisaatiotehtäviin. Musiikillisten tehtävien rinnalla voidaan hyödyntää mielikuvia ja esimerkiksi taiteidenvälisyyttä.

Yhteissoiton alkeet

a) Yhteissoiton perustaidot

Resonaarin musiikkikoulun opetus perustuu monilta osin afroamerikkalaiseen musiikkitraditioon ja tätä kautta bändiopetukseen. Oppilaiden erityispiirteiden takia ryhmässä toimiminen ei välttämättä ole mahdollista opetuksen alkuvaiheessa, jolloin yhteissoiton opiskelu aloitetaan osana yksilöopetusta.

Oppilaskohtaisesti soittotunnista osa voidaan toteuttaa pariopetuksena tai osana ryhmää, mikäli oppilaan valmiudet eivät mahdollista pidempää ryhmässä työskentelyäikää. Tavoitteena on kuitenkin luoda oppilaalle mahdollisimman nopeasti mahdollisuus opiskella pariopetuksessa tai pienryhmässä (normaalisti kolmen oppilaan ryhmä) tai bändiopetuksessa.

b) Oman roolin (soiton) ymmärtäminen yhteissoitossa ja kokonaisuinnin hahmottaminen (erittely- ja analysointitaidot)

Ryhmä- ja bändiopetuksessa korostuu oman roolin ymmärtäminen osana ryhmää (millainen ääni tulee minun soittimesta, mikä on minun tehtäväni jne.) sekä musiikin hahmottaminen (mitä muut soittajat tekevät, millaisista äänistä kokonaisuinnin rakentuu jne.). Nämä taidot luovat perustaa musiikin hahmottamiseen, kuuntelun kehittymiseen ja musiikin analysointitaitoihin.

c) Muusikkouden kehittyminen

Yhteissoitto edellyttää musiikin muotojen hahmottamista ja syketajua. Samalla musiikillisina tehtävinä nousee esille bändisoittoon tyypillisesti kuuluvat ostinatot, riffit ja sointukierrot. Vähitellen opetuksen liitetään solo-osuuksia ja muita tehtäviä. Muusikkous kehittyy monipuolisesti.

d) Musiikkitieto ja eri musiikkityylit

Bändien alkuopetuksessa yhteissoittotaitojen kehittäminen ja perusmuusikkouden vahvistaminen ovat keskiössä. Taitojen karttuessa oppilaiden valmiuksien mukaan tehtäviin liitetään musiikillisten käsitteiden käyttöä, tyyli- ja historiatietoutta sekä muuta tiedollista ainesta. Bändiopetuksessa musiikkitietous ja ymmärrys eri tyyleistä laajenee monipuolisen ohjelmistovalintojen kautta.

Esiintymisvalmiuksien perusteet**a) Luokkahuone-esiintymiset esimerkiksi opettajille tai vanhemmille**

Lähtökohtana esiintymisvalmiuksien luomiselle on tehdä esiintymisestä luonnollista ja palkitsevaa. Joillekin Resonaarin oppilaille vuorovaikutus tai kontakti toisen kanssa voi olla lähtökohtaisesti haasteellista ja epämiellyttävää. Näissä tilanteissa luonnollisesti ensin luodaan turvallinen vuorovaikutussuhde opettajan kanssa. Mahdollisimman pian pyritään kuitenkin luomaan tilanteita, missä jokin talon opettajista tai oppilaan vanhempi vierailee luokassa esimerkiksi katsomassa mitä uutta tunnilla on opittu. Nämä hetket toimivat pohjana esiintymisvalmiuksien kehittämiselle.

b) Vertaisesiintymiset osana opetusta

Pariopetustilanteissa tai yksilöopetuksessa erikseen järjestetysti pyritään luomaan tilanteita, jolloin mahdollistuu lyhyet esiintymiset toisille oppilaille. Esiintyminen voi olla esimerkiksi opitun asian esittely tai kappaleen esittäminen toiselle oppilaalle. Tavoitteena on luoda esiintymisen ja musiikillisen jakamisen kulttuuria eli vahvistetaan tunnetta siitä, että esiintyminen on normaali musiikillinen toimintamalli.

c) Open doors –filosofia

Resonaarin musiikkikoulussa käy useita vierailijoita tai vierailijaryhmiä viikoittain. Opetuksessa vieraat pyritään näkemään rikkautena – on hienoa, jos joku koputtaa ovelle, koska se mahdollistaa opitun asian tai jonkin kappaleen esittämisen. Talon ovet ovat avoinna. Tätä kautta tuetaan kasvua esittäväksi taiteilijaksi.

d) Opettamis- ja ohjauskokeilut

Esiintymistaitojen ja musiikillisen jakamisen harjoitteluun liittyy myös oppilaille annettu vastuu jonkin asian opettamisesta toisille oppilaille tai esimerkiksi tukisoittajana tai apuopettajana toimiminen toisen oppilaan tunnilla.

e) Koulun sisäiset matineat ja konsertit

Resonaarin musiikkikoulun tiuloissa järjestetään säännöllisesti konsertteja, klubi-iltoja ja matineoita. Nämä tilaisuudet mahdollistavat julkiset esiintymiset elävän yleisön edessä ja ovat monille ensimmäisiä varsinaisia esiintymistilanteita.

f) Talon ulkopuoliset esiintymiset

Resonaarin konserttitoiminta on aktiivista ja opintoihin kuuluu esiintymiset koulun ulkopuolisissa tilanteissa, kun oppilaan valmiudet mahdollistavat näihin tilaisuuksiin osallistumisen.

g) Konserttikäynnit

Lähtökohtana on, että oppilaat osallistuisivat ainakin yhteen Resonaarin järjestämään konserttiin lukukaudessa. Tämän lisäksi oppilaille tiedotetaan muista konserteista. Soittokaveri –vapaaehtoiset toimivat myös joillekin oppilaille konserttikavereina.

16. Musiikin syventävät opinnot

Resonaarin musiikkikoulussa musiikin syventävien opintojen keskeinen ero suhteessa perusopintoihin näkyy oppijan roolin muuttumisena yksilölähtöisestä opetuksesta yhteismusisointiin osallistuvaksi toimijaksi (bänditoiminta), missä tavoitteita asetetaan yksilöllisten tavoitteiden rinnalla myös ryhmäkohtaisesti. Syventäviin opintoihin siirtymisen edellytyksenä onkin kyky toimia sosiaalisissa tilanteissa ja omata riittävät valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja omatoimisuuteen.

Esiintymisistä tulee musiikin syventävissä opinnoissa yhä olennaisempi osa opetusta. Lisäksi oppilaan ja tarvittaessa yhteistyössä hänen vanhempiansa kanssa tehdään yksilökohtaisempi opiskelusuunnitelma, missä asetetaan tarkemmat tavoitteet tai painotusalueet opintoihin liittyen.

Opintoihin liitetään myös erilaisia projekteja (esimerkiksi säveltäminen, musiikkiteknologia, teatteri- tai tanssiteatterimusiikki, äänittäminen tai musiikkivideo, taiteidenvälisyys). Koulussa toteutettavat projektit vaihtelevat vuosittain ja osallistuminen niihin arvioidaan oppilaskohtaisesti sen mukaisesti, mikä palvelee parhaiten oppijan muusikkouden ja musiikillisen toimijuuden kasvua.

Musiikin syventävien opinnoissa erilaisten oppijoiden kohdalla saavutettavat tiedot ja taidot eivät ole välttämättä vertailukelpoisia nk. normaalin opetussuunnitelman mukaisesti etenevien kanssa. Usein yksilöllistetyn opetussuunnitelman mukaisesti etenevässä opetuksessa ei saavuteta vastaavia tietoja tai taitoja kuin muussa opetuksessa – syitä tähän voivat olla esimerkiksi motoriikka, oppimiskyky, muisti, älykkyys ja hahmottamiseen ja toiminnanohjaukseen liittyvät eroavaisuudet. On huomioitavaa, että näistä oppimisen tai toiminnan erityispiirteistä huolimatta yksilöllisen oppimissuunnitelman mukaan etenevä oppija voi saavuttaa monipuoliset muusikon tiedot ja taidot ja edetä ammattimuusikkouteen asti (vrt. Pertti Kurikan Nimipäivät & kehitysvammaisten ammattiyhtye Resonaarigroup).

Oppiminen, musiikillinen toimijuus ja muusikkous ovat siis mahdollisia, vaikka henkilön oppimispolku olisikin valtavirrasta poikkeava. Tästä syystä on merkityksellistä ja tärkeää, että myös erilaisille oppijoilla avataan mahdollisuus osallistua musiikin syventäviin opintoihin. Samalla on kuitenkin huomioitava, ettei yksilöllisen oppimissuunnitelman mukaisesti edennyt oppilas voi saada vastaavaa päättötodistusta kuin nk. normaalin opetussuunnitelman mukaisesti opiskellut henkilö.

KESKEISET SISÄLLÖT

Musiikin syventävissä opinnoissa korostuu musiikin yhteisöllisyys. Musiikin hahmottamisen rinnalla korostuu yhteissoitossa onnistuminen sekä yhteissoinnin analysointi eli oman soiton tunnistaminen ja erottaminen muiden soitosta. Samalla rohkaistaan oman roolin ottamiseen ryhmätilanteissa (esimerkiksi solistiset osuudet) sekä toisten huomioimiseen ja kuuntelemiseen.

Musiikin ja musiikillisen toiminnan perusteiden oppimisen kautta oppija on valmis yhä haasteellisimpiin uusiin työtapoihin ja harjoituksiin. Tällaiset hahmottamista vaativat harjoitteet liittyvät esimerkiksi improvisaatioon ja säveltämiseen. Kaikuharjoitukset antavat hyvä pohjan kysymys-vastaus –harjoituksiin, joissa vastausosiot siis perustuvat improvisaatioon. Tätä kautta edetään improvisaatioon pidemmissä musiikillisissa muodoissa ja tarkennettujen tehtävien kautta (esim. tietyt asteikot, rytmiset tehtävät jne.). Improvisaatioharjoitukset avaavat reitin kohti säveltämistä.

Syventävissä opinnoissa korostuu myös musiikillisten käsitteiden omaksuminen, musiikki- ja historiatietous sekä kulttuuritoimijaksi kasvu.

TAVOITTEET

Musiikin syventävissä opinnoissa tavoitteet jaetaan neljään osa-alueeseen, jotka ovat oppimaan oppiminen ja harjoittelu, kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen, esittäminen ja ilmaiseminen sekä säveltäminen ja improvisointi. Seuraavassa on esitelty näiden tavoitealueiden sisällöt:

Oppimaan oppiminen ja harjoittelu osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- tukea oppilasta ymmärtämään ja analysoimaan omaa musiikillista kehittymistään sekä harjoittelun merkitystä
- kannustaa oppilasta henkilökohtaisten tavoitteiden asettamiseen ja niistä kiinni pitämiseen
- oppia tunnistamaan ja arvioimaan musiikillista kehittymistä ja oppimista omalla kohdalla sekä ryhmänä (bändinä)
- tukea oppijan toimijuutta kulttuurikäyttäjänä

Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- yhteissoittotaitojen kehittäminen (ryhmätyötaidot ja sosiaalisuus, opettajan seuraaminen ja ohjeiden vastaanotto)
- oman soiton suhteuttaminen ryhmän soittoon eli yhteissoinnin hahmottaminen ja kyky analysoida ja ymmärtää eri soittajien roolit ja tehtävät
- musiikin ja tehtävien hahmottaminen ja oppiminen korvakuulolta (esimerkiksi melodioiden ja riffien oppiminen, sointuprogressioiden hahmottaminen) sekä kappaleiden hahmottaminen nuottikuvasta

Esittäminen ja ilmaiseminen osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- vahvistaa oppijan esiintyjäidentiteettiä siten, että esiintymisistä tulee (entistä enemmän) odotettu ja innostava osa opintoja
- rohkaista esiintymään yksin, oman bändin kanssa sekä muissa kokoonpanoissa niin koulun järjestämässä tilaisuuksissa kuin omassa arjessa
- tarjota mahdollisuus myös muuhun kuin musiikilliseen ilmaisuun (esim. tanssi, draama, kuva) ainakin projektiopinnoissa

Säveltäminen ja improvisointi osa-alueella tapahtuvan opetuksen tavoitteena on:

- rytmisen, melodisen ja harmonisen improvisointi osana bändisoittoa sekä pääinstrumentin opiskelua
- musiikin teknologian hyödyntäminen improvisoinnissa ja säveltämisessä (rumpukoneet, iPad-sovellukset, loopit)

OPINTOKOKONAISUUDET, NIIDEN SISÄLLÖT SEKÄ OPETUKSEN JA OPPIMISEN ETENEMINEN

Musiikin syventävissä opinnoissa (500 tuntia) opetus koostuu seuraavista opintokokonaisuuksista:

1. Yhteissoitto (lähtökohtaisesti 250 tuntia)
2. Muusikkous ja musiikkitieto (lähtökohtaisesti 150 tuntia)
3. Projektiopinnot (lähtökohtaisesti 100 tuntia)

Keskimääräisesti opintojen laajuudet jakautuvat opintokokonaisuuksien välillä prosenttisuhteessa 50-30-20. Yksilöllisen opintosuunnitelman perusteella eroja opetustuntien määrässä, mutta myös eri opintokokonaisuuksien keskinäisessä tuntijakaumassa on eri oppilaiden välillä.

Seuraavana on esitelty syventävien opintojen opintokokonaisuuksien sisällöt sekä opetuksen ja oppimisen eteneminen.

Yhteissoitto

Syventävissä opinnoissa bändisoiton opiskeluun liitetään perusyhteissoittotaitojen lisäksi bänditekniikkaharjoitukset sekä yksilöidymät soittotehtävät. Keskiöön nousee monipuolinen ohjelmisto, mutta samalla bändien oman soinnin ja tyylin tunnistaminen ja kehittäminen. Tässä mukaan tulee myös biisinteko ja säveltäminen.

Bändit harjoittelevat ohjelmistokokonaisuuksia ja tähtäimenä on esiintymiset (Resonaarin klubitoiminta sekä erilliset keikat). Bändi- ja oppilaskohtaisesti arvioidaan, onko tarvetta bändien kokoonpanojen muuttamiseen.

Muusikkous ja musiikkitieto

Syventävissä opinnoissa on mahdollisuus sivuaineen ottamiseen ja/tai kuorotoimintaan. Opetukseen sisällytetään harjoitteet sekä käsitteet koskien musiikin hahmottamiseen liittyviä elementtejä (rytmi, melodia, harmonia, muoto) sekä kuunteluun, esityskäytänteisiin ja tulkintaan liittyviin parametreihin (sointi ja sointiväri sekä dynamiikka). Varsinaisen musiikkitiedon ja –analyysin rinnalla sisältöihin liitetään tyyli- ja historiatietous.

Erytymusiikkikasvatuksessa tiedollinen aines opetetaan ja opitaan usein käytänteiden kautta (esim. sointuprogressioiden teoreettinen opiskelu voi olla mahdotonta, mutta soinnutuskyky ja sointutaju kehittyvät soittamisen ja kuuntelun kautta).

Projektiopinnot

Syventävissä opinnoissa oppilas voi painottaa itselleen mielenkiintoisia oppisisältöjä osallistumalla erillisiin valinnaisiin projektiopintoihin. Projektit ja niiden laajuus vaihtelevat vuosittain. Esimerkkejä projekteista ovat esimerkiksi:

- Musiikki- ja tanssi (esim. yhteistyöprojektit Dancehearts –tanssiryhmän kanssa)
- Säveltäminen (esim. rumpukoneet, Garageband, DJ-sävellys)
- Musiikki ja teatteri (esim. yhteistyöprojektit Duv-teaternin kanssa)
- Esiintymisprojektit (esim. Alppipuisto- tai Parafest –festarikeikat ja niihin valmistautuminen)
- Äänitysprojektit ja studiotyöskentely (esim. yhteistyö Mental Beauty Recordsin kanssa)

17. Työtavat musiikinopetuksessa

Resonaarin musiikkikoulun opetuksessa painottuu oppilaan henkilökohtainen ohjaus. Perusopinnoissa huomio kiinnittyy alkuvaiheessa työskentely- ja oppimistaitojen kehittämiseen ja vähitellen yhä enemmän instrumenttikohtaiseen hallintaan. Viimeistään syventävissä opinnoissa pääinstrumentin rinnalle voidaan valita myös sivuinstrumentti.

Resonaarin musiikkikoulu keskittyy rytmimusiikin opettamiseen, mihin liittyen bändiopetus on keskeinen opetusmuoto. Yhteissoittoon ohjataan jo perusopintojen yhteydessä aluksi pari- tai pienryhmäopetuksena, mistä viimeistään syventävien opintojen aikana siirrytään bändiopetukseen. Opettamisen erityispiirteenä on samanaikaisopetus – bändiopetuksessa ryhmän maksimikoko on kuusi soittajaa ja ryhmässä on kaksi opettajaa. Tämä mahdollistaa oppilaiden yksilöllisemmän ohjaamisen, pedagogisen jakamisen ja kehittämisen. Samanaikaisopetus toimii myös opetuksen laadun varmistajana.

Oppimisen tukena käytetään kaikkia oppimisen työtapoja, mutta varsinainen opetus, sisällöt ja eteneminen tapahtuvat yksilöllisesti laaditun opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opetuksen tukena käytetään tarvittaessa erityissoittimia (esim. nelikielinen kuvionuottikitara), teknologiasovelluksia (esim. tablettisovellukset) ja uudenlaisia opetuksen työvälineitä (esim. kuvionuotit).

Opettamisen yksi keskeinen tavoite on tukea harjoitteluun sitoutumista ja oppijan omatoimista musisointia omassa elinympäristössään. Moni Resonaarin oppilaista kuitenkin tarvitsee tukea itsenäisen kotiharjoittelun aloittamiseen tai toteuttamiseen. Usein oppilailla on myös vaikeuksia perustaa omatoimisesti nk. kellaribändejä tai sopia jammailusta kavereiden kanssa. Vanhempia ohjeistetaan tukemaan omatoimisessa musisoinnissa, mutta vanhempien tuen rinnalle on Resonaarissa kehitetty Soittokaveri –vapaaehtoistoiminnan malli, missä musiikkia harrastanut henkilö käy Resonaarin oppilaan luona jammailemassa. Käytännössä soittokaveri ja hänen Resonaari-ystävänsä viettävät siis vapaamuotoisesti aikaa yhdessä musisoiden yleensä oppilaan kotona. Toiminnassa ei siis ole kyse opettamisesta, vaan kahden muusikon kohtaamisesta ja musiikillisesta jakamisesta. Toisaalta soittokaveri on myös sosiaalinen kontakti ja kaveri erityisryhmiin kuuluville oppilaille.

Resonaarin opetuksessa korostuu yhteisöllisyys jo keskeisen opetusmuodonkin, bänditoiminnan, ansiosta. Tämän lisäksi myös yksilöoppilaille pyritään luomaan pariopetushetkiä ja tätä kautta tuetaan vertaisoppimista. Yhdessä soittaminen, mutta myös opitun jakaminen toisten kanssa on opetuskäytäntöjen leimallinen piirre. Vanhempia kutsutaan luokkaan katsomaan ja kuuntelemaan mitä tunneilla on opittu, mahdollisuuksien mukaan opettajatkin vierailevat eri luokissa, minkä lisäksi Resonaarissa vierailevat ihmiset ovat tervetulleita luokkiin. Resonaarissa puhutaankin Open doors –käytännöstä, missä oppitunnille tulevaa vierasta ei koeta tunnin häiritsijäksi, vaan tilanne nähdään mahdollisuutena esittää ja esitellä mitä tunnilla on opittu. Open doors –käytänne toimii hyvänä esiintymiskoulutuksena – esittäminen ja esiintyminen on luonteva osa oppimista ja tätä kautta olennainen osa muusikkoutta. Muusikkouteen kasvuun kuuluu tietojen ja taitojen oppiminen, harjoittelu ja omatoiminen musisointi sekä opitun jakaminen esiintymällä. Tätä kautta musiikista tulee elämää rikastuttava asia, elinikäinen harrastus ja joillekin jopa ammatti.

18. Oppimisen arviointi musiikinopetuksessa

Resonaarin musiikkikoulussa opetuksen arviointi tehdään suhteessa oppijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. On huomioitavaa, että toisinaan oppimisnopeus ja tätä kautta eteneminen opinnoissa voi olla hidasta. Tästä huolimatta oppimista tapahtuu, mutta usein oppimiseen tarvittavan pitkän ajan takia oppimisen varsinainen tarkempi arviointi tehdään pitkäkestoisena seurantana (vuosittain tai jopa usean vuoden seurantana).

Opetuksen erityispiirteiden takia opetuksen ja oppimisen arviointi oppilaan kanssa sanallisesti on jatkuva. Oppilaalle annettava palaute ohjaa oman oppimisen ja etenemisen arviointiin, mutta ohjaa samalla oppimisprosessin laajempaan ymmärrykseen.

Jatkuvan palautteen kautta myös vanhemmat ja oppilaan tukiverkosto pyritään ottamaan oppimisen ja kotiharjoittelun tueksi. Tähän liittyy reissuvihkokäytäntö ja mahdollisuuksien mukaan suullisen palautteen antaminen vanhemmille. Tässä yhteydessä kerrotaan tunnin kulusta, sekä ohjeistetaan harjoitteluun.

Yksilöopetuksessa oppilaan arvioinnista vastaa oppilaan oma opettaja. Bändi- eli ryhmäopetus toteutetaan Resonaarissa samanaikaisopetuksena, jolloin arviointi tapahtuu kahden opettajan tekemänä.

Arvioinnin keskeinen tehtävä on kuvata oppijan musiikillinen toimijuus ja ne vahvuudet, joiden avulla hän pystyy toimimaan ja kiinnittymään musisointiin. Perusopinnoissa arvioinnin kohteet keskittyvät vuorovaikutustaitoihin, musiikin perustaitojen omaksumiseen ja kykyyn hyödyntää niitä sekä oppimiseen kiinnittymiseen. Syventävien opintojen yhteydessä arvioinnin kohteina ovat oppimiseen liittyvien taitojen rinnalla musiikillisissa ja soittimen hallintaan liittyvissä asioissa sekä kyvyssä toimia musiikillisessa ympäristössä ja hahmottaa sitä (esim. yhteissoitto, improvisointi ja säveltäminen, esiintymistaidot).

Resonaarin musiikkikoulun oppilaalle annetaan pyydettäessä osallistumistodistus hänen suorittamistaan taiteenalan laajan oppimäärän opinnoista, minkä laadintaan osallistuvat opettajat, oppija itse sekä mahdollisuuksien mukaan vanhemmat tai oppijan tukihenkilö tai muu läheinen. Osallistumistodistukseen kirjataan tiedot opetuksen yksilöllistämiseen liittyvistä ratkaisuksista sekä henkilökohtaisen opintosuunnitelman sisällöstä. Osallistumistodistuksessa kuvataan oppijan musiikillista toimijuutta ja oppimiseen liittyviä erityispiirteitä sekä eteneminen opinnoissa suhteessa hänen henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa.

Yksilöllistetyn opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelevan oppilaan arviointiperusteita tai todistuksen laatimiseen liittyviä ohjeita tai malleja ei ole vahvistettu, joten Resonaarin musiikkikoulussa noudatetaan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän yleistä ohjeistusta muiden todistusten antamiseen liittyen.

19. Kirjallisuutta

Kaikkonen Markku. 2009. "Erityismusiikkikasvatus" teoksessa Louhivuori Jukka, Paananen Pirkko & Väkevä Lauri (toim). Musiikkikasvatus. Näkökulmia musiikkikasvatuksen opetukseen ja tutkimukseen. Suomen musiikkikasvatusseura – FiSME ry. Luettavissa osoitteessa <https://fisme.fi/wp-content/uploads/2017/08/Erityismusiikkikasvatus-Kaikkonen.pdf>

Kaikkonen Markku. 2009. Special music education creates learning equality julkaisussa Orff-Schulwerk Informationen, Music and Movement/Dance in Social Work and Inclusive Pedagogy. Summer 2009 / 81.

Kaikkonen Markku. 2009. Kaikki soittaa – erilaisuuden rikkaus. Teoksessa Kotilainen Tuula, Manner Maaria, Pietinen Jukka & Tikkanen Riitta (toim). Musiikki kuuluu kaikille. Koulujen musiikinopettajat ry. 100 vuotta. KMO. Jyväskylä.

Kaikkonen Markku. 2011. Special Music Education as a Positive Cultural Revolution. In Ruismäki H. & Ruokonen I. (eds.): Design Learning and Well-Being 4th International Journal of Intercultural Arts Education. Helsinki University.

Kaikkonen Markku. 2013. Kohti inklusiivista musiikinopetusta. Teoksessa Jordan-Kilkki P., Kauppinen E. & Korolainen-Viitasalo E. (toim.) Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus. Tampere.

Kaikkonen Markku. 2014. "Aivan upea paikka!" Taiteen perusopetusliiton kehittämän Virvatuli-itsearviointimallin mukainen oppilaiden vanhemmille suunnattu kysely Resonaarin musiikkikoulussa. HelsinkiMissio ry. Helsinki. luettavissa www.resonaari.fi/

Kaikkonen Markku. 2015. Music for All – Everyone has the Potential to Learn Music. In Deborah Blair and Kim McCord (eds.) Exceptional Music Pedagogy for Children with Exceptionalities: International Perspectives. Oxford University Press.

Kaikkonen M. & Laes T. 2013. Säveltämisen tapoja erityismusiikkikasvatuksessa. Teoksessa Lauri Väkevä & Juha Ojala (toim.) Säveltäjäksi kasvattaminen. Pedagogisia näkökulmia musiikin luovaan tekijyyteen. Opetushallitus.

Kaikkonen M. & Laes T. 2013. Musiikkikasvattaja inklusion ja tasa-arvoisen oppimisen edistäjänä. Teoksessa Juntunen M., Westerlund H. & Nikkanen H. Reflektioiva musiikkikasvattaja. PS-kustannus. Helsinki.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 1999. Kuvionuotit 1. Kehitysvammaliitto. Helsinki.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 2002. Kuvionuotit 2. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 2005. Soita mitä näet. Kuvionuotit opetuksessa ja terapiassa. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 2009. Kuvionuotit 3. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 2015. Kuvionuotit 4. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Kaikkonen Markku & Uusitalo Kaarlo. 2017. Hepokatti. Lastenlauluja kuvionuoteilla. Oppimateriaalikeskus Opike. Helsinki.

Laes Tuulikki. 2013. Musiikillisen toimijuuden ja voimaantumisen mahdollisuudet myöhäsiän musiikkikasvatuksessa. Tapaustutkimus Riskiryhmä-yhtyeestä. Julkaisussa Musiikkikasvatus – Finnish Journal of Music Education FJME. 01/2013 vol 16. Sibelius-Akatemia. 6-17.

Laes Tuulikki. 2014. Empowering later adulthood music education: a case study of a rock band for third age learners. International Journal of Music Education. <http://ijm.sagepub.com/content/early/2014/02/12/0255761413515815>

Laes, T.E. 2015. Myöhäisikäisten oppijoiden musiikillisen toimijuuden vahvistaminen musiikkikasvatuksessa innovatiivisen pedagogisen toiminnan kautta. *Musiikkikasvatus / Finnish Journal of Music Education* 18 (2).

Laes Tuulikki & Schmidt Patrick. 2016. Activism within music education: working towards inclusion and policy change in the Finnish music school context. *British Journal of Music Education*, Available on CJO 2016 doi:10.1017/S0265051715000224

Laes, T. 2017. The (Im)possibility of Inclusion. Reimagining the Potentials of Democratic Inclusion in and through Activist Music Education. *Sibelius Academy: Studia Musica* 72.

Laes, T. & Westerlund, H. 2018. Performing disability in music teacher education. Moving beyond inclusion through expanded professionalism. *International Journal of Music Education*. 2018, Vol. 36(1) 34–46.

20. Käsitteitä ja avainsanoja

Kaikki soittaa –ajattelu

Resonaarin musiikkikoulun lähtökohtana on usko siihen, että oppiminen on mahdollista kaikille. Tämä edellyttää uskoa oppimisen potentiaaliin kaikkien kohdalla sekä jokaisen arvostamista muusikkona jo opintojen alkuvaiheessa.

Oppimisen positiivinen kehä ja Big smile –ilmiö

Onnistumisen kokemus saa aikaan hymyn – big smilen. Onnistuminen innostaa ja toimii ikään kuin ovena motivaatioon. Motivoitumisen kautta oppija kiinnittyy työskentelyyn ja harjoitteluun. Harjoittelun kautta syntyy jälleen oppimista ja uusi onnistumisen kokemus – big smile. Tätä kautta motivoitutaan yhä voimakkaammin ja kiinnittyminen työskentelyyn vahvistuu ja oppimisen positiivinen kehä käynnistyy uudelleen.

Open doors –käytäntö

Resonaarin musiikkikoulussa ovet ovat avoimia vieraille. Samalla oppilaille avautuu mahdollisuus esitellä mitä on juuri opeteltu tai voi esittää harjoittelemansa kappaleen.

Kuvionuotit

Kuvionuoteissa nuotti-informaatio merkitään muotojen ja värien avulla. Soittaminen onnistuu, vaikka oppijalle ei olisi kykyä ymmärtää perinteistä abstraktia nuottikuvaa. Kuvionuoteilla voidaan merkitä kaikki sama nuotti-informaatio kuin perinteiselläkin nuottikuvalla, joten niiden käytöstä on helppo siirtyä perinteisen nuottikuvan käyttöön, mikäli soittajalla on kyky ymmärtää niitä. Monille erilaisille oppijoille kuvionuotit on avain nuottikirjoituksen ymmärtämiseen ja nuoteista soittamiseen.

Kuvionuottikitara

Nelikielinen kuvionuottikitara soveltuu kitaransoiton alkuopetukseen ja bändisoidon alkeissoittimeksi. Kuvionuottikitaralla on helppo opetella kitaransoiton perusteet ja siitä on helppo siirtyä perinteisen kitaran opiskeluun, kun soittajan motoriset ja kognitiiviset taidot mahdollistavat sen.

Soittokaveritoiminta

Soittokaveri on musiikkia harrastava henkilö, joka vapaaehtoisena käy jonkun Resonaarin oppilaan luona soittamassa ja jammailemassa. Näin tuetaan kotiharjoittelua ja kiinnittymistä omatoimiseen musisointiin koulun ulkopuolella. Tällaiset taidot ovat usein hankalia erilaisten oppijoiden ryhmissä.

On huomioitavaa, ettei soittokaverin vierailu ole opetustilanne, vaan nimenomaan kahden muusikon yhteinen soittohetki. Usein soittokaverit käyvät yhteisen musisoinnin lisäksi myös konserteissa.

Samanaikaisopetus

Resonaarissa musiikkikoulussa ryhmäopetuksen maksimikoko on kuusi oppilasta ja ryhmässä on kaksi opettajaa. Tämän ansiosta oppilaan yksilöllinen ohjaaminen ja kohtaaminen mahdollistuu paremmin myös ryhmäopetuksessa. Kaksi samanarvoista pedagogia myös tukevat toistensa opettajuutta ja yhteissuunnittelun kautta opetus monipuolistuu. Samanaikaisopetus toimii yhtenä opetuksen laadun varmistajana.

Resonaarin parikeskustelumalli

Resonaarin musiikkikoulun opettajat tapaavat toisiaan pareittain paikallisella ajalla tehtäväänsä keskustella oppilaista ja pedagogiikasta. Parikeskusteluissa myös opettajat joiden opetuspäivät eivät ole samoja, pääsevät tapaamaan toisiaan. Parikeskusteluparit vaihtuvat säännöllisesti eli vähitellen jokainen opettaja tapaa jokaisen kollegansa. Näin hyvät käytänteet, ideat ja koulun hiljainen tieto leviävät tehokkaasti työyhteisön sisällä.